

סנהדרין סב

עניין: מתעסק בחלבים ועריות

אתוון דאורייתא כלל כד

ג] אמנם באמת לא קשיא מידי, דהא דאמרינן התם "שכן נהנה", נראה לעניות דעתי בהסברתו, דרק כשאסרה התורה מעשה בעלמא, אז כשאנו מתכוין נחשב שלא עשה האדם את המעשה כלל, ורק כנעשה מאיליו נחשב, אבל לא כעשאו אדם. דמה שאיברי האדם עושים בלי כוונתו אינו מתייחס למעשהו כלל, וכמוכן לכל בעל שכל נח.^א

ה] ואולם כל זה יתכן אך לענין מעשה גרידא, במקום שאסרה התורה עשיית האדם, דאז כשלא כיוון נחשב כלא עשה כלל, ולא עבר על דברי התורה.^ב

אבל באכילה ובעריות, שלא הקפידה התורה על המעשה — רק על הרגשת ההנאה, שלא יהנה האדם מאכילת חלב ומביאת העריות,^ג ותדע, שהרי אמרו בש"ס שזוועות י"ז ע"ב] דפרישה מנדה באבר חי הוא זכרת כמו הביאה, משום דיניאיתו הנאה לו כביאתו — עיין שם, אלמא דאף על גב דאין הפרישה מעשה ביאה, ואדרבה, הרי פרישה היא, ועם כל זה הואיל ויש בה הנאת ביאה, אסורה.

קהלות יעקב שבת ס"י לה

ואמנם לומר דגם במתעסק בחלבים ועריות ליכא מעשה דגבול, רק דחייב עבד בהנאה גרידא, משום שזהו עיקר החטא, תקשי דא"כ היכי חייב חטאת הא לענין חטאת צעין דוקא מעשה, דמה"ט ליכא קרבן בפסח ומילה לפי שאינו עושה מעשה ע"י חוס' לעיל ס"ט ד"ה מה, וכן מגדף פטור מקרבן מה"ט שאינו עושה מעשה כדחנן בריה כריתות אלא ש"ל

ולזאת נראה לבאר דבאמת גם מתעסק חשיב מעשה אלא שחסר הכוונה, והתורה לא חייבה עבד מעשה בלא כוונה, והיכא דנהנה נחשב הרגשת ההנאה בגופו ככוונה, שענין כוונה הוא השתתפות הנפש במעשה הגוף וגם הרגשת הנאה היא בגופו החיונית ונחשבת ככוונה, ולפי"ז א"ש דגם

לחייבו אפי' מתעסק, וראיתי בספר אתוון דאורייתא כלל כ"ד ש"י דיסוד ענין פטור דמתעסק משום דכל שלא נעשה מדעתו וכוונתו ה"ז נחשב כאילו נעשה ממילא ואין כאן מעשה האדם ע"ש שהאריך בזה ומשו"ה פטור וכ"ז בשאר עבירות אבל בחלבים ועריות דנהנה, התם עיקר החיסור והבזוי נראה הוא ההנאה, והכי דכיון שהיה מתעסק לא נחשב כאילו הוא עשה הפעולה דביאה ואכילה, הנאה מיהו הוה לי וזהו החיסור [ושם האריך שההנאה הוא החיסור ולא הפעולה ועמש"כ צע"ה צ"ח ס"י י"ט ואכמ"ל] וכן ראיתי במאסף אהל תורה ח"ב סימן ג' שהאריך בגרסא' וסרמן ז"ל לבאר ענין שכן נהנה כדברי האחר"ד והביא

צדקת הצדיק ס"י קמה

[קמה] בכל פעולת האדם המעשה הוא כמו גוף והמחשבה נשמה, וגוף בלא נשמה אינו כלום. לכך מתעסק פטור, ואינו כשוגג דעל כל פנים מתכוין למעשה, מה שאין כן מתעסק שאין שום כוונת המחשבה. רק בחלבים ועריות שכן נהנה, ובהנאת האדם אי אפשר שלא יתכוון בהעלם כל שהוא על כל פנים, שבטבע האדם מרגיש בהנאתו אעפ"י שאין יודע בעצמו שאינו זוכר. וידוע נשמה שנתת בי טהורה, ולכך מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ.). כי באמת כל מחשבות רעות הוא מרוח שטות, שהוא דמיון המתדמה לחכמה כקוף בפני אדם כידוע, רק כשיוצא לפועל במעשה ובעשיה שם הוא מקום שליטת הרע וכח הדמיון. ובתשובה שלוקח כל המחשבות ומחזירן למקורן, ממילא נשארו הפעולות גוף מת בלי חיות, ומכל מקום צריך סגופים לגוף נגד הגוף שיכלה מהר ואין כאן מקום להאריך עוד. וכן במעשה המצוות, דשם מחשבה טובה מצטרפת, שהוא באמת. ומעשה בלא מחשבה הוא בעולם עשיה, ועל זה נאמר אשרי איש

פרי צדיק שמיני עצרת אות לה

ישראל והיינו שקדושת ישראל המה מבטן נשמן נמולים ונשרש בהם הקדושה למעלה מן הדעת וע"ז גם כל הנאחז ותענוגים צה"ט צ"ב בעבודת מלוא המה נכללים בקדושה כראיתא בכתבי האר"י ז"ל שבעבודת שבת גם אם לא להנאה גופו הוא נכלל בקדושה. וכמו שרמזנו בזה דאברהם קרי' או חתענני על ה' והיינו צ"ח סעודתא דעמ"ק שהעונג שלו הוא למעלה מבחי' שם הוי' צ"ה והיינו שהוא למעלה מהשגה כי באמת אין זאת בזה לומר וזכ"ה לבי שאינו מכוון להנאת עצמי כי אפי' חסיד שנחשדים וכו' (ויק"ר פ"ד) ועבור זה אפי' המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה (כריתות י"ט:) ועכ"ז מעיד השי"ת על ישראל שכל הנאחז בעבודת מלוא וכמו"כ שאר הנאות של מלוא שהמה רק לשמו ולזכרו ית'